MUONGOZO WA KUSAHIHISHA MTIHANI WA KISWAHILI
MUHULA WA TATU

A. INSHA

Ni ya mazungumzo ya kirafiki (ya kawaida)

Mtahini azingatie haya

- Lugha ifanane nay a mazungumzo ya kawaida
- Majina ya wahusika yaandikwe kwanza yakifuatiwa na nukta mbili. (:)
- Vihisishi, milio na mishangao yatumiwe na yawekwe kwenye mabano
- Mazungumzo yawe na kukatizana kalima ili mazungumzo yafanane na ya hali halisi.
- Pawepo na utaratibu mzuri wa mawazo.
- Makosa ya kisarufi, uakifishi na tahajia yaadhibiwe.
- Muundo wa mtungo wa aina hii uzingatiwe vilivyo.

B. USHAIRI (Alama 20)

a) Mtahini akadirie (alama 2)

b) i. Mishororo – minne kila mshororo

ii. Vina - vinafanana kutoka ubeti wa kwanza hadi wa mwisho *ni, ua*

iii. Beti – Saba

iv. Mizani – 8,8 16 kila mshororo

v. Aina ya ushairi – Tarbia – mishororo mine kila ubeti

- Mtiririko – vina vinafanana vyote

Alama 2 kila swali

c) i. Inksari – kuondoa herufi katika neno

Kwa mfano : mana – maana
Mkingia – mkiingia
Mtangia – mtaingia
Usingie – usiingie

ii. Mazda – kuongezea herufi katika neno

kwa mfano Tahiyatuni

iii. Tafsida – lugha ya adabu

Kwa mfano : Madawani jitengeni, vijana fikirieni

iv. Kufinyanga sarufi – si sinema msidhani

v. Aina ya Ushairi – ni la utiririko
- ni la tarbia

Tanbihi: Mwanafuzi atoe sababu. (Alama 4)

d) Maudhui mawili kutoka shairi

i. Ushauri kwa wanotumia madawa ya kulevya
ii. Umuhimu wa kuwa na heshima mwalimu akadirie. (Alama 4)

C. ISIMU JAMII (ALAMA 10)

Kaida zozote tano za matumizi ya lugha katika jamii

Tanbihi – Ni lazima atoe maelezo kidogo, wahusika, uhusiano, mahali, tukio, umri, Tabaka, jinsia, Elimu, Wakati, hali, cheo.

* Asipotoa maelezo apewe alama moja

D. FASIHI SIMULIZI (ALAMA 10**)**

Sifa za Fanani bora

- Awe jasiri ili aweze kuzungumza hadharani
- Awe na uwezo wa kupaaza sauti
- Awe mchangamfu/ mcheshi
- Aitambue hadhira yake
- Awe na uwezo wa kutamatisha vizuri
- Aweze kubadilisha toni
- Aweze kutumia ishara za uso, mwili na miondoko kulingana na hali
- Awe na uwezo wa kushirikisha hadhira

E. SARUFI (ALAMA 40**)**

a) Sifa mbili za

/s/ ni ya ufizi

Ni ya kikwamizo

/z/ ni ya ufizi

Ni ya kikwamizo

b) Shadda

i. Stima – s'tima

ii. Rukwama – Ru'kwama

c)

i. Wa	-	li	-	o	-	andik	-	i-an	-	a
Nafsi		*wakati Uliopita*		*kirejeshi*		*mzizi*		*kauli*		*kiishio*
ii. Vi	-	li	-	vyo	-	vunj	-	w	-	a
Ngeli		*wakati Uliopita*		*kirejeshi*		*mzizi*		*kauli ya kitenzi*		*kiishio*

d) kihusishi cha mahali, chini ya, kando ya, mbele ya, juu ya, katika, kwa, nyuma ya

Mwalimu akadirie sentensi

e) pua na mdomo – karibu sana

f) i. Simameni - wingi

ii Ninataka - Nafsi ya kwanza umoja

g) shina la kimilikishi nafsi tatu

- ake

h) mtoto alimlilia mama – alilia kwa niaba ya

- alitaka kuwa na mama

Mwalimu akadiririe

i) i. Mshazari – Kuonyesha maana ya au/ama

- kuandikia tarehe

ii. Kistari kifupi - Kutenganisha maneno
- kuandikia tarehe
- kama neno halikutoshea kwenye mstari

j) Gari lililonunuliwa jana limeibiwa

k) Katika kauli ya kutendesha
Oa – oza
Kimbia-kimbiza

l) Chane ya - ndizi
Shungi la - nywele

m) 'po' ya wakati : kwa mfano: Nilipokufa aliondoka
'po' ya mahali : kwa mfano: Alipokuwa pana siafu

n) i. Tikiti
- i/zi
- li/ya
ii. Dole - li/ya -

o) Huku ndiko kunakofaa watu kama nyinyi
Humu ndimo mnamofaa watu kama nyinyi
Hapa ndipo panapofaa watu kama nyinyi
Zozote mbili

p) K<u>izur</u>i kimeondolewa na mwanafunzi
M<u>zuri</u> kwani ni viz<u>uri</u> kufanya hivyo

q) Asohadhari ng'ombe

r) Angelina ni mtoto mtukutu
N ts N V

s) Yeye alishindwa kuruka kiunzi
Kite – kivumishi kiwakilishi *kitenzi* *kitenzi* *nomino*

t) Ningemuona ningetimiza ahadi yake.